

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Váradai Károly.

Rovatvezetők: DR. BARTÓK ISTVÁN, BENEDEK SAMU, FAZAKAS JÓZSEF, HEGEDŰS ISTVÁN.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakása belkőzéputca 31. szám); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútcá, 7. sz. a.) küldendők.

A női ügyről.

(Folytatás.)

Nézzük, mily körülmények idézték elő e viszonyokat, melyekről a késő múlt mitsem tudott, s melyek által oly fontosságra emelkedett a nők kereset — és ez utóbbi által előre is feltételezett magasabb szellemi képzése?

Az alsó néposztályra a gőz ereje, mely a munkás keresetét csökkentette, a nagy városok piacát megdrágította, mert az élelmi szerek termelésére szánt helyet gyáraival foglalta el. E mellett az ez előtt divott háziipar termékei helyett a gyáriparéit tette szükségessé; mind ezek a nőket a férfi keresettársává kénytelenítették.

Más részt: a korrall fokozódtak az igények, mi különösen városokban akadályozza a házasságot; e körülményhez járul még, hogy nők rendszeren nagyobb számmal születnek, s ha meggondoljuk, mennyi férfit ragad ki az életből a háboruszkodás vad szenvedélye: tisztában vagyunk azzal, hogy nagy azon nők száma, a kik önfenntartásukra vannak utálva.

Egy harmadik eset, melynél már nem a keresetképzés, hanem csak a munkaképzés jó számba: az alaposabb oktatás által felébredt önérték, mely alanyisága becsének hasznavehető bizonyosságát óhajtja adni. Mert a keresetre képzés érdekében, mint szükségképpen életbeléptetett, különböző fokú oktatást nemcsak a keresetre utaltak fogják látogatni, hanem bizonyosan olyanok is, kiket sorsuk e gonddal nem terhel. S az értelmi fejlettség legalább erőinek értékesítésére törekszik; szóval munkát, komoly foglalkozást igényel.

Mindez azt bizonyítja, hogy a nők munkaszervezési törekvései jogosultak.

De a mint nem a kereseti munka szükségességéről van szó, a nőket magasabb képzése által nyert nagyobb becsé értékesítésére első sorban más térre utaljuk; olyanra, melyre őt maga az örök természet rendelte: ez az anya, — s az ezzel együtt járó házinő tiszte.

Ez minden nő legelső teendője, ez legmagasabb hivatása; a többit mind ennek zsoldjába adjuk, mind ennek alárendeljük.

Mint hogy arról van szó, mire képezzük leányainkat, mindennek előtt tehát a házinői tisztet kell felemlítenünk. Teendői: a házi tűzhely megteremtése, vagy is a családi kör összetartása. Mert hiába nősül a férfi, ha a nőnek mindenre inkább van gondja mint az otthonra, ha mindenütt inkább található mint honn. Fogadott egyének — bármily nagy számmal rendelkezék is velök — nem fogják a házi tűzhelynek otthonosságát, enyhét megadni.

Legyen szabad itt éppen csak egy-két szót szólnom arról, hogyan nevelhetjük a leányt jó házinővé, — már csak azért is, mert oly kevés tekintettel vagyunk erre, hogy ránk férne egy kis változtatás.

Szoktassa az anya már 6—7 éves leányát ahhoz, hogy a legkisebb rendetlenséget, tisztatlanságot se tűrje a háznál, s a mennyiben ereje megengedi, azonnal segítsen a bajon. Alkalmazza kiadásra pincéből és kamrából. A 12—14 éven túli iskoláztatást pedig úgy kellene berendezni, hogy az ily nagy leány legkorábban kilencor reggel legyen kénytelen a szülői házat elhagyni, hová legkésőbb 2 órakor d. u. tér vissza. A reggeli házrendezésben tevékeny részt vegyen, s ebéd után újra a háznak vagy anyjának álljon rendelkezésére. Ezért nem vesztene több időt, mint a fiú, ki iskolázása óráin túl, mert kézimunkára nem szoríttatik, játszik, vagy az utcán s kávéházakban barangol. Rendezett viszonyok között a közéletre szükséges női munkát a felső oktatásnál honn, vagy szakszerűen ily célra berendezett más iskolában, más időben kellene a nagy leánynak tanulnia.

A mint fenn említők, a leány rendeltetése nemcsak házinővé, hanem családanyává is lenni. Mint ilyenre, új kötelességek teljesítése vár rá. Gyermekeit kell ápolnia, nevelnie és talán oktatnia is. És azt tartanám a módosabb szülők legnagyobb előnyének, melyet hely-

zetők nyújt nekik, hogy gyermekeiket: fiukat, leányokat együtt az anya maga oktathatná az elemi osztályokon át, s csak midőn a gyermek lelkében a szülői jó tanácsok mélyen bevésődtek, engedné őket idegennek befolyása alá. Igaz: ez sem dívat még nálunk, hogy az anya tanítsa gyermekeit, de nevelnie csak kell őket; tehát az anya hivatásának pusztán a házinő ügyességeivel nem tehetünk eleget. Az a találom — nevelés nevelhet piquante, finnyás, követelő, szóval: a mai kor divata szerinti kisasszonykakat; de oly nőket, kiket nem nemük gyöngesége iránti tekintetből, tehát nem elnézésből, hanem meggyőződésből becsül a férfienem zöme, nemesebb része — oly nőket soha. Ezért hozatnak tehetős szülők e célra képzett egyéneket, nevelőnőket leányaik mellé; bár mindenkinek ajánlatosabb volna, ha őket az elemi oktatáson túl nyilvános iskolákba járatnák.

Ebből kifolyólag azt is azonnal megállapíthatjuk, hogy a nyilvános pályák legelseje, a melyre leányainkat neveljük, sőt nevelnünk kell, a tanítónői pálya; mert a mint minden leányt a házinő és anya tisztére kell nevelnünk, épp oly szükséges lenne őket kivétel nélkül tanítónőkké képezni; ha csak azért is, hogy saját gyermekeiket eleinte magok oktathassák.

S ez nem is oly kivihetetlen.

A mostani felső iskolázást a két évből álló polgári iskola adja; mire a leány ezt a megelőző 6 évi elemi iskolázással végzi, 14 esztendő.

— Minthogy nálunk a korán végzés úgy is feltétel, állítsunk ennek fölébe egy két osztályos továbbképző tanfolyamot a neveléstani tárgyakkal; ez rendes 8 évi előleges iskoláztatás után elegendő volna olyanoknak, kik egyelőre nyilvános tanítást vállalni nem akarnának, bár segédtanítónőeknek már ezek is alkalmazhatók lennének; mint családanyák pedig majdan mérhetetlen hasznát vehetnék a tanultaknak. Egy évi gyakorlat kimutatása után a tanítónői pályán, s a kellő képesítési vizsga letétele után a továbbképző tanfolyamot végzeteket rendes elemi tanítónői állomások elfoglalására is fel lehetne jogosítani. Így jó anyákat nyerne a társadalom s a nők egy része a tanítónői oklevéllel keresetforrás biztosítékával birna. Ha pedig 16 éves korában nem menne a leány férjhez, még mindig ráérne valamely más nyilvános pályára készülni. E továbbképző iskolákat úgy kellene berendezni, hogy netán a gymnasium 7-ik osztályába való átmenetelt tegye lehetővé. A latin s görög (?) utánpótlendő lenne a 6 évről ez elsőben; a 8-ikban már együtt haladhatnának. A 16 éves felett elme megbirja ezt.

De mondtuk már, hogy nem is jut minden leánynak azon szerencse osztályrészéül, hogy férjhez mehesen, hogy háztűzhelyet gondoljon, gyermekeket neveljen.

Az ily nőnek életcél kell teremteni valami közhasznú munkásság által, vagy a miben az előbbi is benne foglaltatik, önfenntartásukat biztosító munka ál-

tal. Erről pedig előre kell gondoskodnunk; mert melyik leányról állíthatjuk bizton, hogy férjhez fog vagy nem fog menni? 16 éves korától 30-ig, sőt még azon felül is számíthat — a mint mondani szokás — valami szerencsére; s ha e szerencse meg is jó, mivel foglalkozzék addig?

15—16 éves korában kiveszik a leányt az iskolából — bocsánat: nevelőintézetből — s azonnal, mert eladó, bálba viszik mindaddig, a míg férjhez nem megy. Vagy pedig egy újabban felseződött ifjuság mellett mellőztetés lesz sorsa, a mi elkészeríti; s dolga — legalább érdemleges s figyelmét lekötő munkája — nem lévén, más dolgaival foglalkozik, annak a „más“-nak nem nagy öröme. (Mert szellemi foglalkozás csak kell.) Vagy dolognak nevezzük azt a sok cifra munkát, melyet a divat azért ad sok elegáns nő kezébe, hogy azzal megmútassa, miszerint neki nincsen kötelezett dolga, nem szorult dologra, neki csak is az unalomtól való menekvés a célja?! — Nem is dolog ez csak babrálás (Tändelei) mely hébe-korba ugyan már a körülöttünk való szépités céljából is nagyon ajánlatos, azonban unalom-űzőnek is csak akkor járja meg, kivüle ha érdemleges teendőink is vannak. S a kinek életén át csak ily munka jút osztályrészéül, nem fog-e az lelkében egy örökös ürt, egy örökös vágyódást érezni egy ismeretlen valami után? . . .

Ha megmondhatnók neki Ez azon érzet, mely a szükségesség tudatát sovárogyja, egy helyet valahol, valaminek eszközlésénél, hol senki, semmi sem pótolhatja teljesen, legalább egy időre; oly helyet, a hol segíthet valamin, valakin vagy legalább a hol senkinek sincs terhére.

Ő-e a hibás, hogy a nő legfőbb hivatását nem teljesítheti? Ő-e az oka, hogy egész életén át mint valami gyámoltalan, kiskorú lény támogatást igényel? Ő-e, hogy nincs rendeltetése a földön?

Pedig érző szive, gondolkozó esze van!

Nem szükséges-e tehát a gazdag uri nőt önálló gondolkozást, szabad önelhatározást feltételező közhasznú munkára képesítenünk? S ha nem szegyen egy főurra, egy grófra nézve fizetésért államügyésznek, — egy hercegnek fizetéses miniszternek lenni, miért lenne szegyen az uri nőre fizetett munkát végezni, ha e munka a megváltás díja a hasznavehetetlenség kínos érzetétől?

Történik, hogy a vagyon elpusztul, a fény, s pompához szokott urhölgynek munka után kell látnia, oly munka után, melylyel a mindennapit megszerezhesse. Mily munkára lesz azután a hiányos vagy kényeztetett nevelés után képes? Tehát nyomorral fog küzdeni. Nem kellett volna előrelátásból az ily uri nőt is hivatásszerű munkára nevelni!?

Vagy: egy leány, — tisztességes család gyermeke — felnőtt s nem lát nyomort a háznál, de valami nagy fölösleget sem; az anya még jó erőben van, elbirja a

KÜLFÖLD.

A népoktatás Angliában.*)

Körül-belől egy évtized óta Anglia a népoktatás terén oly átalakításokat hozott létre, melyeknek következménye még ki nem számítható ugyan, hanem befolyásuk üdvös volta már is jelentékenyen érezhető.

A népnevelés 1870 előtt, mondhatni, teljesen magánügy volt, mint a milyen a középosztály nevelése legnagyobb részben még most is. A különböző felekezetek lelkeszei tartották rajta kezöket. — Ezek hatalmas azonban nagyon korlátolt volt arra, hogy az egyházkerületeikben lévő szegény gyermekeket iskola-látogatásra szoríthassák. Így az alsóbb osztályok kétharmada tunyaságban, ácsorgásban és minden lehető rossz szokásokban — hogy ne mondjam: gonosztettekben — növekedék fel.

Hogy ezen szomorú állapotnak véget vessenek, 1870-ben parlamenti határozattal általános tankötelezettség hozatott be; s egyszersmind egy küldöttség neveztetett ki, melynek feladatává tétetett Nagy-Britannia összes iskoláinak megvizsgálása, kiváló tekintettel tantereikre és segélyforrásaikra. — Így a népiskola ügye egészen az állam ellenőrzése alá vettetett.

Midőn a vizgálás 1872-ben véget ért és az illető tudósítások beküldettek, állami rendelkezésre felállították az úgynevezett „School Board“-okat; azaz, azon kerületekben, melyekben eddig iskolák nem léteztek, egy-egy küldöttség neveztetett ki, melyek tiszte iskolák felállítására és berendezésére irányult. — Az állam átvette a költségek hordozását, s mindazon népiskoláknak, melyek eddig csak önkéntes adakozások és aláírásokból tartattak fenn, bizonyos évi jövedelmet biztosított. Ezért azonban most mindnyájan az állam felügyelése alatt állanak. — School-Board-nak nevezetik egy népiskola és annak felügyelő hatósága. — A School-Board-ok azonban semmi összeköttetésben sincsenek azokkal a már említett magán népiskolákkal, melyek az egyes egyházak, u. m. az uralkodó anglikán, a római-katholikus és a wesley-féle meg más egyházak felügyelése alatt állanak. — Most az összes népiskolák egyedüli központja az állam ellenőrködése.

A Board népiskolák összes száma 1875-ben már 1590 volt és az 1877-ik év végével számuk 2089-re növekedett. Habár szükség volna még néhány száz iskolára a végre, hogy az általános iskolai-kötelezettség érvényesülhessen, mindazonáltal be lehet látni, hogy

*) Ez ismertetést, a melynek német eredetije a Dittes „Pædagogium“-ában, a múlt 1879-ik év vége felé, dr. Lange F. wolic-londoni prof. tollából jelent meg, azért tartottuk időszerűnek közölni, mivel a hazánk közoktatása állapotáról közelebbről kiadott minisztr. Jelentés adataival érdekes összehasonlításokra nyújt alkalmat. A fordítást egyik buzgó munkatársunk szives vállalkozásának köszönjük.

ház vezetését: az otthon készülő ruhadarabok előállításában segíthet már a korra utánna következő nővér. Mi dolog marad számára? Semmi; legfeljebb magáról gondoskodni. Teszi is; de még mindig sok az üres ideje. Tehetetlenül fog szülői nyakán élösködni, alig várva a percet, míg valami „szerencséje“ akad és hajlam s meggyőződés nélkül köti azon komoly frigyét, csakhogy szülőinek tovább ne essék terhére s hogy e „kinosan unalmas élet“ véget érjen. Minő boldogságot nyújthat s teremthet az ily asszony övéinek? S ha éppen nem találna férjhez menni? ... Közhasznu munkára kell az ily nőt is nevelni!

Egy negyedik eset:

Egy leány nagyon szerény körülmények között él, de úgynevezett középrendhez tartozó szülők gyermeke, vagy hatod heted magával. Az épp oly szerény háztartás nem nagy gondot okoz, — az anya is ellátja. Nő-nő a leány; egyszerre nagy leány van a háznál, ki látja szülői gonddal teljes életét. Segitene rajtuk, de hogyan? Érti, hogy — bár a szülői szeretet mindent elkövet annak eltitkolására — hogy teher a háznál; neki is kenyér után kellene látnia, munka után, melylyel magán, s talán jó és terhes gondok alatt görnyedező szülein is némileg segíthessen. De hogyan? Mily módon? Nem kell az ily szegény leányt kenyérkeresetre képesítve nevelnünk?

Végre ki ne látta volna a szegény özvegy nyomorát, kétségbeesését, midőn férje elhal, s ő egy csoport nevelést igénylő gyermekkel marad, nem tudva, honnan teremtsen ki számukra a mindennapit, a ruházatot, hát a nevelési költséget? Sok az emberbaráti intézmény napjainkban: de sokkal több még a segélyt igénylő. És az a könyörgés, az a kunyorálás oly lealázó, midőn érezzük, hogy birnók a dolgot; midőn oly szívesen dolgoznánk is a szükségesek megszerzésére, de az akarat nem elég, ha nem képeztettünk valamely szakszerű munkára! Pedig mily nagy áldás lenne a hivatásszerű munkaképesség ily sorsra jutott szegény nőnek.

Nem fogunk-e tehát minden nőt, gazdagot szegényt oly munkára képesíteni, melylyel, ha tehetségei bármily oknál fogva a családi körben nem érvényesülnek, közpályára léphet; éppen úgy, ha szükség kényveti reá?

De igen, minden nőt rang s korkülömbőség nélkül hivatásszerű pályára kell előkészítenünk, éppen úgy, mint a hogy a fejedelmi családok férfi-sarjaik mindegyikét valami mesterségben képeztetik ki, hogy a sors változandóságának esetleg ne legyenek áldozatai.

De hát tanítónővé csakugyan nem lehet minden nő; azzal semmi célt nem érnének el. S a varrónő kegyere mai nap megszárad, míg ajkaihoz viheti.

S így mi is csak más nemzetbeli testvéreinkkel azt hangoztatjuk: új munkatért, új közpályákat kell a nők számára megnyitni.

De előbb azokra képesítenünk kell őket.

1870-től fogva mily hatalmas lépés tétetett a nép felvilágosítására és nevelésére.

Még jobban kitünik ez, ha az iskolák és tanulók számát 1870-től egybevetjük.

1875-ben Angliában a tantfelügyelők 13,217 mindenféle népiskolát vizsgáltak meg, melyekben 3.146,424 gyermek számára volt hely. Az iskolai lajstromokba 2.744,000 gyermek neve volt bejegyezve, a kik közül 983,995 7 éven alóli, 1.668,054 7 és 13 évek közötti és 91,251 13 éven felüli volt. A mondott összegből a vizsgálás napján 2.221,745 gyermek volt jelen, a kik közül azonban csak 1.837,180 látogatá egész éven át rendszeren az iskolát. Iskola-köteles gyermek 4.500,000 volt egész Angliában.

Az 1877-ik évről közzétett kimutatásokban már sokkal jobbnak mutatkozik az állapot. — A népiskolák száma ekkorra már 15,167-re növekedett.

Ugyanekkor iskolai helyiség volt berendezve 3.653,418 gyermek számára.

Az iskolai lajstromokba bevezetett gyermekek száma tett 3.154,973-at.

A hivatalos iskola látogatás s illetőleg vizsgálás idején jelen volt 2.633,198 gyermek.

Az iskolákat rendszeren látogató gyermekek száma 2.150,683-ra ment.

Az imént közlött adatok 2-ik tétele alá iktatott tanulók számából 7 éven alóli volt 1.100,116; 7—13 éves 1.929,523 és 13 évesnél idősebb 125,334.

Az iskola-felügyelők panaszkodnak, hogy oly sok gyermek van korán alóli osztályban; ez azonban abban leli magyarázatát, hogy közülök egy jókora tömeget szülik eddigelé teljesen elhanyagolva, tétlenségben nőveltek fel, de most a törvény ereje ezeket is bevonta az iskolákba, hol azonban természetesen csak alsóbb osztályba juthattak, habár korukat tekintve magasabba illettek volna is.

A mi az eredményt és a gyermekek előmenetelét illeti, az 1877-ik év végével Angliában elegendő haladást tett az olvasásban 85·5%, az írásban 79% és a számtanban 70%; míg Skóciában 2931 iskolában 535,949 gyermek közül, kik nincsenek a fennebbi számba beszámítva, az olvasásban 93%, az írásban 88% és a számtanban 80·5% tanusított kielégítő haladást.

Ha tehát a népiskolák 1877-ik évi állapotát az 1870-ikivel hasonlítjuk össze, el kell ismernünk, hogy 7 év alatt jelentékeny előhaladás történt a népoktatás terén; mert míg Anglia népessége ezen időközben csak 2 millióval gyarapodott, addig a népiskolák száma majdnem megkétszereződött; és míg 1870-ben csak 1.878,584 gyermek található helyett az iskolákban, 1877-ben már 3.653,418 tanuló részére tétettek meg a szükséges intézkedések e célból.

A népnevelés e jelentékeny előhaladása mellett is még sok tenni való maradt hátra. — Még nagyon sok gyermek van, a kik vagy éppen nem járják, vagy csak

rendetlenül látogatják az iskolát. — A 4.500,000 gyermek közül, a mint fennebb láttuk, 3.154,973 volt az iskolai lajstromokba bévezetve, azaz Anglia és Skócia gyermekeinek azon összes létszámából, kiknek elemi oktatásban kellett volna részesülniök, ily oktatásban valóban csak 65—68½% részesült. De azoknak a gyermekeknek nagy tömege, kik minden oktatás nélkül nőnek fel, oly néposztályhoz tartozik, mely nemcsak tudatlanságban, hanem kétségen kívül gonosztettek gyakorlásában él, anélkül, hogy őket a törvény karja eddigelé elérhetete volna. Az iskolába járás kényszerét sokkal hathatóssabban kell keresztülvinni, ha a tanuló ifjuság seprejéte jobb útra téríteni, és az iskolák rendszeres látogatására akarják kényszeríteni. —

A 15,187 népiskola közül 13,105 még magánintézet (voluntary Schools) s ez oly tény, mely bizonyítja, hogy milyen mély gyökeret vert Angliában a magániskolák rendszere. Az iskolába járásra kényszerítésnek elvét a nép nagyobb része eddig még rosszalással fogadta. Nem csoda, mert az angol nép oly szívósan ragaszkodik a régihez, mint tán egyetlen más sem, és csak nehezen s nem jó szívvvel válik meg attól, bárha szive mélyében elismeri is az újítás üdvös voltát.

A mi a népiskolákra fordított költséget illeti, erről is közölhetünk néhány érdekes vonást. — A magán vagy önkéntes népiskolák (voluntary Schools) nagyobb részt önkénytes adakozások- és aláírásokból stb. tartanak fenn, melyekhez az állam évenként bizonyos pótléket ad, míg ellenben a Board-iskolák teljesen az államtól függenek.

1875-ben Anglia összes népiskolái bevételei, a legutolsó hivatalos kimutatás szerint, körülbelül 4.913,529 font sterlinget vagy 57.324,505 osztr. értékű forintot tettek, mely összeg a következőképpen oszlik fel az egyes iskola-fenntartók között:

Az angol állami egyház vezetése alatt állókra jut	= 1.891,421 ft. st.
Az egyes protestans felekezetekéire	= 535,624 " "
A római katolikus egyházéira	= 154,224 " "
a School Boardokra, állami iskolákra	= 2.332,260 " "
Összesen :	= 4.913,529 " "

Mindezen iskolák összes kiadása 4.910,193 font sterlingre vagy 57.285,585 frtra rugott, és a következőképpen oszlott meg:

Az angol állami egyház népiskolái kiadása	= 1.919,694 ft.
Az egyes protestans egyházak népiskoláié	= 547,665 "
A római katolikus egyházéié	= 166,409 "
A School Boardok kiadása	= 2.276,445 "
Összesen :	= 4.910,193 "

Jelenleg, t. i. 1879-ben, az összes népiskolák bevétele 6 millió frttal, a kiadásuk pedig mintegy 3 millió frttal több.

(Folytatjuk.)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

Felhívás

a hazai tanító-egyesületek- és testületekhez.

A harmadik egyetemes tanítógyűlés kebeléből kiküldött végrehajtó-bizottság ez évi nagy gyűlését május hó 16-án és 17-én (pünkösd ünnepén) fogja megtartani Budapesten, a IX. ker. nyúl-utcai iskolaépületben.

Az 50-es bizottság, mely eddig a hazai néptanítók országos ügyeit intézte, s melynek tagjai részben vidéki tanítók voltak, ez idő szerint a végrehajtó bizottság által van helyettesítve, mely bizottság tisztán fővárosi tanítókból áll.

A végrehajtó-bizottság, mely azon reményben kezdte meg működését, hogy a szövetség létesítése esetén, az egyetemes tanító-gyűlés által reá bízott teendőket a szövetségre ruházza át, a sikertelen lépések után nem teheti azt, hogy a magyarországi néptanítók ügyeit ő maga intézze el. Nemcsak jogosnak, de felette szükségesnek is tartja a bizottság, hogy a hazai tanítókat közösen érdeklő ügyek közösen is intéztessenek el. Szükséges, hogy a ránk váró nagy munkában a vidéki ügybuzgó s lelkesültni tudó kartársak is részt vegyenek.

A végrehajtó-bizottság sok oly fontos kérdés megvitatását tartja ez idő szerint szükségesnek, melyek a népnevelés ügyének hathatós előmozdítását célozzák, de számolva a körülményekkel s különösen azzal, hogy ezúttal csupán két nap áll rendelkezésünkre, a pünkösti gyűlésen ennél fogva a következő három ügyet kívánja csak elintéztetni:

1. Az Eötvös-alap ösztöndíjainak és segélyeinek odaitélése.
2. A tanító-egyesületek szövetségének kérdése.
3. Az iskolai takarékpénztárak ügye.

Elmulaszthatatlan kötelességünknek ismerjük hazánk tanító-egyesületeit és testületeit kartársi szeretettel felkérni, hogy e gyűlésünkre képviselőileg megjelenni sziveskedjenek. Ha azonban ezt nem tehetnék, a végrehajtó-bizottság szívesen veszi, ha a fenteb-

bi kérdésekre vonatkozó véleményeiket írásban küldik be. Szabadságában áll ezenkívül az egyesületeknek a fentebb megjelölt kérdéseken kívül újabb tetteket is ajánlani e pünkösti gyűlésnek megvitatására.

Úgy a kijelölt kérdésekre vonatkozó véleményeket, valamint a megvitatásra ajánlandó újabb tetteket, nemkülönbén a gyűlésre küldendő képviselők névjegyzékét is — hogy a szükséges lépéseket mi is idejekorán megtehessek — legkésőbb f. évi május hó 10-ig kérjük velünk tudatni.

Bármily ügyben történendő megkeresés Lakits Vendel igazgató-tanítóhoz, mint az egyetemes tanítógyűlés végrehajtó bizottságának elnökéhez (Budapest, III. ker., templomtéri iskola) intézendő.

Nem mulaszthatjuk el ez alkalommal is újból kérni a hazai tanító-egyesületek- és testületeket, hogy a végrehajtó-bizottságot ne csak szellemileg, de — a már felmerült s ezentúl telmerülő kiadások fődözhetése végett — anyagilag is támogatni sziveskedjenek. Szívesen fogad a végrehajtó-bizottság e célra akár egyesek, akár testületektől bármely kisebb összeget is.

Midőn a hazai tanító-egyesületek és testületek nagybecsű figyelmét ezekre felhívni bátorkodunk, engedjék meg, hogy azon reményünknek adhassunk kifejezést, miszerint hazánk lelkes néptanítói, ismerve ama nehéz küzdelmeket, melyek a népnevelésügy emelése körül vállainkra nehezedenek, ismerve ama terhes munkát, melyet a végrehajtó-bizottságnak a hazai tanügy érdekében teljesítenie kell, jóakaró támogatásukkal nem fognak késni ügyünket elősegíteni, nem fognak késni a pünkösti gyűlésre minél tömegesebben megjelenni.

A viszontlátás édes reményével s szívünk őszinte szeretetével üdvözölve szeretett pályatársainkat, maradjunk

Budapest, 1880. évi április hó 4-én.

Lakits Vendel, s. k.

Somlyai József, s. k.

a III. egyet. tanító-gyűlés végrehajtó-bizottságának elnöke. a III. egyet. tanító-gyűlés végrehajtó-bizottságának titkára.

T Á R C A

A természet és az anya.

(Folytatás.)

I.

Szép derült májusi nap volt, alkalmas arra, hogy egy tiszta, gyermeki lélek múltjára s egy szerető anyai szív örömeire visszatekintsünk.

„Kezdjük meg tehát a beszélgetéseket, szólt az anya vidáman. Aranykám úgy is egész odaadással rendezi a sajtó alól kiszedett, szárított növényeit: nem fogja tehát észrevenni, hogy beszélgetésünk hősnője éppen ő. S ezt sem is óhajtam, mert Isten őrizzen attól, hogy az önlihtségnek csak egy szikrája is útát leljen szívébe.

És most, ha úgy akarja: vásároljuk elé a múltat, újítsuk föl az emlékeket.

Nem voltam soha barátja annak az eljárásnak, mely a gyemeket elszakítja arról a helyről, a hová a természet tevé őt, az anyai kézről; s idegen- különösen cseléd-kezekre bizza azt a kincset, melyet őrizni, gondozni a szülők joga és kötelessége.

Nemcsak, mivel egy tanulatlan, miveletlen ember tapintatlan, s e mellett legtöbbszőr durva bánásmódja, gondatlansága a gyermek egészségét, épségét veszélyezteti; hanem mivel az ő erkölcsi fejlődésére is károsan hat ily egyén befolyása, mert az ilyenek gyakorta illetlen szavai beszenyezik a gyermek ártatlan lelkét. Különbén is, ha a

gyermek a napnak nagyobb részét idegenek körében tölti, nem ragaszkodik oly bensőséggel az anyjához, mint akkor, ha csak az anyai szív őrkdik fölötte.

Aranykám, mint csecsemőt s mint gyermeket én ápoltam, én ringattam álomba. Én vezettem kis kezénél fogva, míg járni megtanult a zöld pázsitra, hol mellettem játszadozott, míg én kerti munkámat végeztem. S midőn kimondá ez édes szokat: „anyám, atyám“, midőn gyűgyögni kezdtek ajkai: együtt csevegtünk, együtt játszadoztunk.

Majd körüljártuk a szobákat, s a hol csak tekintete megakadt, a hol valami fölébreszté érdeklődését: megálltunk, megnéztük jól a tárgyat s beszélgettünk róla úgy és annyit, a mint és a mennyit értelmével fölfoghatott.

Aztán kikerültünk az udvarra, s midőn az idő és dolgaim engedék, itt tettünk rövidebb vagy hosszabb sétákat. Sok tárgy volt itt is, a mit a gyermek örömmel nézett, s a miről kíváncsian kérdezősködött.

Hasonlót tettünk a kertben is, hol nemsokára segítségem is nyújthatott nekem. Most egy erejéhez mért kis öntözővel segített öntözni, majd a gyomlálásnál volt jelen, s lassanként annyi ügyességre tett szert, hogy igyekezete s haladása jutalmául egy kis tért jelölheték ki számára, mely azóta teljesen az ő gondozására van bízva.

De mivel mindig hő óhajátom volt, hogy a természet, melynek én oly jelentékeny befolyást tulajdonítok a fejlődő gyermeki lélekre, ne csak a telek és ház határain belől ismerje meg: ezért — kivált szünnapokon — a közeli erdőbe is elvittük, hol kezdetben megelégedtünk azzal, hogy figyelmét egyes tárgyak iránt s tüneményekre fölébreszthetők. Mert ha a gyermekben fölberedt az érdeklődés, ő maga ostromolja környezetét kérdésekkel, a melyekből bővön s célszerűen lehet majd válogatni fölfogásához mért adatokat a megismertetésre, beszélgetésre. Ugy éreztem, s most már mély meggyőződéssel hiszem is, hogy fő dolog: gondosan elkerülnünk, ne hogy rá erőszakoljunk oly magyarázatot, mely untatja vagy kimeríti, mielőtt még a természet iránti érdeklődését, hozzá való ragaszkodását sikerült volna fölébresztenünk, megerősítenünk.

Igy nőtt a gyermek, s én napról-napra örömmel tapasztalhatám, mint fejlődik testben és lélekben. Így jött el végre az az idő is, melyben az iskola szent falai közé vezethetém. De ezután sem szüntem meg tölem kitelhetőleg vezetni s előre segíteni, időről-időre mind inkább, s mégis erőltetés és ugrás nélkül fokozódó fejlődését. Különösen a szünnapokon használtam föl az alkalmat, hogy folytathassam a megkezdett munkát.

Valami ellenálthatatlan, benső szózat parancslá nekem: „legyen ezután is az othon első nevelő-intézet számára; a szülő az első nevelő; és amit itt tanul, ez legyen az az alap, a melyre az iskola biztosan építhet.“

II.

„Aranykámnak meglehetősen korán kell felkelnie. Meggyőződésem levén, hogy 7 $\frac{1}{2}$ —8 órai alvás gyermeknek is elég, fél-tízre lefekszik, s öt óraker vagy fél-hatker fölkel. Ennélfogva úgy szoktattam, hogy szünnapokon, reggel, midőn szobáját rendbehozta: legelső dolga legyen az iskolai feladatokat elvégeznie. — Ezután a kis tudásból gazdasszony lesz; délig a konyhán s a háztartás körül van elfoglalva, s így fokozatosan megtanulja a gazdasszonyi teendőket is. —

A délutánokat többnyire künn a szabadban szoktuk eltölteni. ez idő nagy részét a természet megismerésének, igaz gyönyörű élvésésének szenteljük.

E kedves délutánokon, a melyek örökre feledhetlenek lesznek előttem, aztán meg nagyobb kirándulásaink alkalmával, gyűjtötte Aranykám azokat a növényeket és ásványo-

kat, melyeket kegyednek alkalmá volt az ő szobájában láthatni.“

Ennyi volt a szerető anya első vallomása nevelési elveiről. S most engedjék meg olvasóim, hogy félbeszakítva az anya elbeszélését, magammal vitt naplójából, melyét otthonomban meleg érdeklődéssel tekinték át — közölhessek egy ide vonatkozó fejezetet.

A fejezet címe: „Az első virág.“

— Tedd félre a munkát, Aranykám! — Menjünk ki a szabadba!

— Az erdőre, anyám? Sietek, sietek, hogy minél előbb lehessünk ott, abban a kedves szép erdőben!

„Oh, mint repes örömben anyai szívem, hogy ily boldognak láthatom gyermekemet, midőn a természetről van szó!“

„Nemsokára ott is voltunk az arnyas fák között, a zöld virágokkal tarkázott gyepen.“

— Édes anyám, nézd mily szép virág! Nemde: ez ibolya? Engedd, hogy szakítsam le számodra.

— Nem, Aranykám; ne szakítsd le, hanem itt van egy kis ásó, ásd ki ezzel tövestől. Hadd ismerkedjünk meg közelebről e szerény, kis virággal. — De mielőtt kiásnád, keresd meg az ibolya szarát! Te már tudod, hogy a növénynek melyik részét nevezzük szárnak.

Emlékezel arra; midőn kertünkben elmondtuk egyútt, hogy a növénynek melyik részét nevezik gyökérnek, szárnak, levélnek, bokrétának?

— Hogy ne emlékezném anyácskám! De e virágnak én még sem látom sehol se a szarát! Ennek úgy látszik, nincsen is szára.

— Nő, mindjárt rájövünk, hogy igazad van-e; csak ásd ki!

— Ni-ni, de különös! — Barna színű, hengeres gyökere ferdén áll itt a föld alatt, de szarát most sem látok sehol.

— És azon a barna, hengeres részen, melyet te gyökérnek nevezel, nem látsz-e semmit?

— De igen, gyökér-szálakat, és itt e kiemelkedő részekben a leveleket.

— Nő most figyelj jól, Aranykám! Te már sok gyökert láttál kertünkben; de láttad-e valaha, hogy valamelyiken levelek nőttek volna?

— Nem anyácskám, ezt csakugyan nem láttam.

— Min nőnek hát a levelek?

— A száron láttam én azokat mindig.

— Lásd, kedvesem, a levelek nem is nőhetnek soha más növényi részen, csakis a száron. — A gyökereken soha sincsenek levelek.

— Hát ez itt akkor nem gyökér, hanem szár, anyácskám?

— Eltaláltad, gyermekem; ez a barna, hengeres rész itt az ibolya-szára, melyet földalatti szárnak vagy tökének neveznek. S most térjünk a levelekre! Mondd, hogy állanak egymáshoz; milyen alakuaknak látod s milyen a szélők.

— E levelek, a mint látom, körben állanak, tojás-hoz hasonló alakuk s a szélők olyan, mintha ki volna vagdalva.

— Mind igaz, a mit mondtál. S én csak annyit teszek még hozzá kiegészítésül, hogy a levélnek azt a részét, a melyen áll, vagy a melyről lecsüng, levélnyelnek nevezük. Ezt a lapos, tojásdad alakú részét pedig levéllemeznek. Végre e levél szélét, mivel úgy néz ki, mintha ki volna vagdalva: csipkézettnek mondjuk.“

„Ezeknek elmondása és elmondása után a virágra fordítam a gyermek figyelmét.“

— Nézd csak, kicsikém: honnan indul ki e kék színű virágnak a szára, vagy amint külön névvel nevezni szokták: a kocsánja?

— Onnan, ahol a levélnyel érintkezik a barna színű szárral v. tőkével.

— Jól mondtad, s most jegyezd meg, hogy ezt a részt a levél honaljának nevezik. Tehát a virágkocsán a levél honaljából ered, s a felső, lekonyult részén díszlik az illatos bokréta vagy virág. Számítsd meg, hogy hány kékszinű levélből áll ez?

— Ötből.

— Igaz; és pedig, hogy még beszédben se téveszt-hessük össze a zöld levelekkel, e színes leveleket szirmoknak nevezik; a szirmokat együttvéve pedig pártának. És most nézd meg jól: a pártán alól hány zöld levél van?

— Szintén öt, anyácskám!

— Ez is igaz; és e zöld levelek együtt teszik és alkotják a virág csészéjét.

— Biz ez hasonlít is egy kis csészéhez!

— Más alkalommal majd erről is többet beszélünk. Most tán elég is lesz. . . Tedd az ibolyát a szelencébe, otthon sajtó alá helyezük, s majd ha ismét kijövünk, jobban megismerjük az erdőnek e kedves virágát.

— Még csak azt az egyet mondd meg, kedves anyám, hogy mi az ott a pártán belől. Úgy tetszik, valami sárga pontokat látok!

— Ha nem fáradtál ki, gyermekem, teljesüljön kívánságod. — Nyissuk föl egy tűvel óvatosan a virágot. Most számítsd meg: hány sárga pontot látsz benne?

— Az is öt van! Hát ezen a virágon minden öt?

— A mint látod, e virágnál csakugyan az ötös szám uralkodik. — De nyomd el csak ujjad közt e kis sárga testet: mi marad az ujjadon?

— Sárga por.

— Ez az úgynevezett virágpó, gyermekem, s ezt a kis tömlőt, melyben a virágpó áll, pórnak nevezük. A pórnak van egy kis rövid, fehér szála is.

— De a póron belül is látok én valami gömbölyű testet s azon egy kis szálát, mely feljül meg van görbülve. Ez is pórzó?

— Nem, kedvesem. Nyissuk föl e gömböt is egy tűvel! Nézd, mi van benne?

Csak apró, fehér pontocskákat látok.

E pontocskákból, e kis apró testekből lesznek a virág magvai. És mondd csak: a növénynek melyik részében szoktak a magvakat találni? A szárban-e vagy a levelekben?

— Nem anyám; én mindig a gyümölcsben láttam a magvakat.

Jól is láttad; s most magadtól is kitalálhatod, hogy e zöld, gömbölyű testből mi lesz majd, ha megnő s kifejlődik?

— Nem gyümölcs-e, anyácskám?

— Természetesen! Mostani állapotjában pedig a virág termőjének nevezzük, a rajta levő fehér szállal és horogalakú testtel együtt.

Azonban mára csakugyan elég volt a komoly tanulásból. Majd, ha ismét kijövünk, talán már meglesz érve a gyümölcs, a miut még másképp nevezik a termés, s akkor azt is megismerjük, elteszszük. Aztán még több gyümölcsöt, több termést is gyűjtünk, míg végre egy kis termés-gyűjteményre teszünk szert.

A hallottakat pedig Aranykám leírja röviden egy kis könyvecskébe!

— Hogy ne írnam le, édes anyám! Hisz úgy örülök, hogy a kis ibolyát jobban megismertem! Most, még jobban is szeretem; úgy tetszik nekem, mintha valami kedves ismerősöm volna!

„Ezt, éppen ezt akarom elérni én is! — gondolám ha-

zafelő menet magamban. Óhajtom, akarom, hogy a természet minden egyes teremtményében egy egy ismerőst, egy egy barátot lás. Nem azért, hogy értsed te is a tudósok nyelvét, vagy fénylegj ismereteiddel; hanem azért, hogy ha majd vész dül fejed fölött, ha nehéz bú nyomja lelkedet: siess a természetbe s ott jól ismert barátaid közt — keress és találhass vigasztalást! — Vagy azért, mert majd beköszönt hozzád is az idő, midőn megunod a társadalom mindennapi zaját, az embereknek hiu fecsegéseit, s lelked magasztosabb ismereteket szomjaz: ekkor bizonyára megnyugvásodra, gyönyörödre lesz, ha értelmesen s érző lélekkel olvashatod a legkibékítőbb s legfenségesebb kijelentést a természet soha el nem avuló könyvéből, melynek csodás betűit csak azok olvashatják tisztán, csak azok foghatják föl, a kik már gyermekkorukban betűzték!”

Ezeket foglalá magában az első virágról szóló fejezet; s most térjünk vissza a beszélő anyához.

(Folytatjuk.)

Binder Laura.

VEGYESEK.

— A III. egyetemes tanítógyűlés végrehajtó bizottságának a lapunk mai számában olvasható Felhívását melegen ajánljuk a hazai tanító-egyesületek figyelmébe.

— **Megyénk (Kolozsmegye) tanügye 1878-ki állásáról,** a közoktatási miniszternek legközelebből ismertett Jelentéséből, közöljük a következőket. 235 községben volt összesen 332 népiskola; és pedig 8 állami, 10 községi, 309 felekezeti s 5 magánintézet. 221 községnek helyben volt iskolája, 8 csak a szomszéd községekbe járattva oktattatható gyermekeit s 6-nak egyáltalában nem volt semmi iskolája. A tankötelesek száma tett 26,065-öt, mi az összes lakósságnak 13.6% -je. 6—12 éves volt közülök 18,050; 13—15 éves 8015. E tankötelesek közül elemi iskolába járt 7754 fiu és 6349 leány, összesen 14,103; ismétlő iskolába 2992 fiú és 2437 leány, összesen 5,359 Felső nép- vagy polgári iskolában tanult 134 fiu, 21 leány, összesen 155; magán intézetben csak 153 leány. Az iskolába járók főösszege 19,770, a mi a tankötelesek számának 75.8% -jét teszi. Nem járt semminemű iskolába 3,287 fiu és 3,008 leány, tehát összesen 5,359 gyermek, s így a tankötelesek 24.2% -je nem részesült oktatásban. Vallás szerint a tényleg iskolába járók közül róm. kath. volt 1,720, gör. kath. 8,870, gör. kel. 2,697, ev. reform. 5,151, ágost. hitv. 947, unitárius 174 s Mózes vall. 211. Nyelvére nézve magyar volt 7,049, német 1,085, román 11,165 s tót 11. Ugyancsak a tényleg iskolába járók közül télen-nyáron járt föl 11,766, csak télen 8,004; tankönyve volt 8,144-nek, nem 11,626-nak (!) Fél napi mulasztásért megbüntettetett 4,441, fölmentetett a büntetés alól 21,669 (!?) A tankötelesek közül kilépésre jogosultak száma tett 3,295-öt; ezek közül olvasni s írni jól (?) tudott 2,910, csak olvasni 2,268. A 332 iskola közül magyarul oktattattak a tankötelesek 107, németül 7, románul 210 iskolában; e mellett vegyes 2 nyelven folyt a tanítás 3 és vegyes 3 nyelven 5 iskolában. (Ez is derék tanítás lehetett!) Az alkalmazott tanítók száma volt 366; közülök képesítő oklevele volt 159-nek, nem

volt képesített 207; rendes alkalmazásban működött 314, segéd-tanítói minőségben 52. Összes számukból 0—5 év óta szolgált 146, 5—10 év óta 78, 10—15 év óta 32, 15—20 óta 48, 20—25 év óta 30, 25—30 év óta 10, 30 éven túl szolgált 22. A tanteremek száma volt 379; s így az elemi, felső nép- és polg. iskolába járó 14,411 gyermekből átlagos számítással jutott egy-egy tanteremre 38, s egy-egy tanítóra 39 tanítvány. A 332 iskola közül saját telkén volt isk. épülete 306-nak, bérházban 26-nak. Tanítói lak volt 348. Faiskolája volt 38-nak, kertje 99-nek, testgyakorló tere 38-nak; de ezek közül is csak 4 volt eszközökkel felszerelve. Iskolai írotábla volt 355, fali olv.-tábla-gyűjtemény 287, különféle fali térkép 242, földgömb 75, természetr. gyűjt. 62, természettani 41, tanítói és isk. könyvtár 23. (Bizony szomorú és elszomorító!) — Jövő számunkban az iskolák jövedelmére s kiadásaira vonatkozó adatokon kívül a Jelentésnek megýenkről adott általános jellemzését is közöljük.

— **A torda-aranyosmegyei tanítótestület központi köre** évi köri gyűlését Tordán f. évi május hó 8-án írta meg, következő tárgysorozattal: 1. Hymnus. Éneklés a központi tanítói dalkör; 2. Elnöki megnyitó; 3. Elnök és jegyző választás; 4. Bizottságok kiküldése a mintatanítások meghallgatására. 5. Mintatanítás a) Iszlai Márton tanító, b) Szigethi Róza k. a által. 6. Felolasás Nagy Béla polg. isk. tanító által. 7. A bizottságok jelentései. 8. Vítatétel. Előadó Iszlai Márton. E gyűlésre a társkörök, tanügybarátok és érdeklődők tisztetettel meghívattak. A központi kör nevelés- és oktatásügyi szakosztályának f. hó 7-én tartott ülése határozatából, Bartók Endre, jegyző.

— **Meghívás.** A kolozsmegyei tanító-testület nagy-almási köre ez évi második, rendes gyűlését e folyó április hó 28-án Középlakon, az ev. ref. iskola helyiségében, fogja megtartani, melyre úgy a rendes tagok, mint más érdeklődők tisztelettel meghívattak. A gyűlés tárgyai a következők: 1. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése. 2. Nyilvános tanítás. Tartja Dézsi Lőrincz középlaki tanító. 3. Ezen tanítás megbírálása. 4. Értekezés. Irta és felolvassa Szász Károly, hidalmási tanító. 5. Vítatkozás e tételtől: „Czélszerűek-e az úgynevezett házi feladatok és leczkék a népiskolában, s ha igen, mily mértékben?“ Előadó: Antal György kispetrii tanító. 6. Intézkedés a kör közös költségén járó „Család és Iskola“, című lap kezeléséről. 7. Indítványok stbi. tárgyalása. — N.-Almásón, 1880, április 5-én. Benedek János, köri elnök.

— **Az orsz. kisededovó egyesület** f. h. 4-én tartotta ez évi közgyűlését Budapesten, Tisza Kálmánné elnökle alatt. P. Szathmáry K. titkár jelentése szerint az egyesület működésének megkezdése (tehát 10 év) óta az óvó intézetek száma hazánkban megkétszereződött. Jelenleg 251 ily intézet áll fenn 200,000 frt évi költséggel, s ezekben 389 óvó-tanító vezetése alatt körül-belül 20,000 kiseded foglalkoztatik s neveltetik. Most 14 új intézet van alakulban. Trefort miniszternek, ki ez évre 10,000 frt. állami segélyt utalványozott, a közgyűlés köszönetet szavazott. A

múlt évben az egyesület bevétele 46,487 s kiadása 36,090 frtot tett; a pénztármaradék tehát 10,397 frt, melyből 5000 frt tőkésítettik.

— **Örömmel értesülénk,** hogy a nagy-enyedi ev. ref. tanító-képzőnek is lesz már rövid időn kellően szervezett gyakorló iskolája. Az ehhez rendszeresített tanítói állomás betöltése végett, az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsa a következő hirdetést adta ki: Pályázzat, a nagy-enyedi ref. tanítóképzővel kapcsolatos elemi gyakorló-iskola tanítói állomására. Teendői: a nagy-enyedi néptanítóképzővel kapcsolatos 6 osztályú elemi iskola vezetése; a tanító jelöltek próbatanításainak felügyelése és ellenőrzése, segédkezés a képezde-igazgatói irodai teendőkben. — Javadalma 600. az az hatszáz o. é. frt évi fizetés az erdélyi ref. egyházkerület pénztárából, előleges évnegyedi részletekben; alkalmas szabadlakás és 24 köbméter tűzifa a nagy-enyedi főtanodától. Ezen állomásra csak oly ev. ref. vallású okleveles tanítók pályázhatnak, a kik ki tudnak mutatni legalább 3 évi gyakorlatot. A megválasztott állandósítása egy évi működésének eredményétől tétetik függővé. Pályázati határnap április 30-ika. Folyamodványok az eddigi szolgálatot, folyamodó életkorát, erkölcsi viseletét és főleg gyakorlati jártasságát kitüntető bizonyítványokkal és a tanképesítő oklevéllel felszerelve Nagy Péter ref. püspökhöz, mint az erdélyi ev. ref. igazgatótanács elnökéhez Kolozsvárra küldendők. — A megválasztandó köteles állomását folyó évi szeptember elejével elfoglalni.

— **Iskolai takarékpénztár.** A k.-vásárhelyi felső népiskola tanító-testülete a múlt hó 23-án tartott értekezletén egyhangúlag elhatározta, hogy az iskolai takarékpénztárt, mely intézmény iránt újabb időben a hazai tekintélyesebb körök és egyének is meleg érdeklődéssel kezdenek viseltetni, a k.-vásárhelyi felső népiskolában életbe fogja léptetni a húsvéti szünidő letelte után.

— **A középiskolák ügyében az országgyűlés** elé terjesztett miniszteri törvényjavaslat tárgyában, a Debrecenben tartott ez évi convent határozata következtében, a ref. főgondnokok és püspökök e hó 6-ik napján tanácskozássra gyűltek össze, melynek kíváncsian nézünk elébe. (Protestans Hetilap.)

— **A vasárnap megünneplése** czéljából, mint egyik svájci protestans egyházi lapban, a „Reform“-ban olvassuk, több kánton érdemleges határozatot hozott már, és sok városban közösen elhatározták a kereskedők, üzletemberek, hogy boltjaikat és üzleteiket a vásár- és ünnepnapokon át zárva tartják. Zürich kánton tanácsa törvénybe iktatá a vasárnap megünneplését. Megtiltá tehát, hogy e napon zajos ünnepélyek és multságok rendeztessenek, hogy az üzletek nyitva álljanak. A nagy ünnepeken való színi előadásokat pedig szigorúan betiltá. Bern kánton tanácsa a vásár- és ünnepnapok megünneplését tárgyzó törvénycikkelyt újból tárgyalás alá véve, e tekintetben még szigorúbb szabályokat állított fel. Appen cell kánton minden multságot eltiltott a nagyobb ünnepeken. (Erd. Prot. K.)